

2018-118

Archeologienota Hertsberge Muntestraat

Programma van maatregelen

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Gwendy WYNS

20-9-2019

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Hertsberge (Oostkamp) Muntestraat (provincie West-Vlaanderen) waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied is gelegen nabij de dorpskern van Hertsberge (Oostkamp), in de provincie West-Vlaanderen. Het terrein heeft een onregelmatige vorm en is 13683m² groot. Het wordt langs alle zijden omsloten tuinen en woningen langs de Molleree in het zuiden, de Muntestraat in het oosten en de Proosdijstraat in het noorden. De Muntestraat sluit in het oosten aan op het terrein. Het grootste deel van het terrein is momenteel in gebruik als landbouwgrond (noordwestelijke deel) of tuin (zuidoostelijke hoek). Centraal zuidelijk is een woning met tuin aanwezig. In de tuinen zijn verspreid enkele bomen en een tuinhuis aanwezig.

In het laatste kwart van de 18de eeuw was het plangebied onbebouwd en vermoedelijk in gebruik als bos en/of landbouwgrond. In 1861 wordt een deel van het terrein bebouwd, het betreft 2 rechthoekige gebouwen centraal in het zuiden van het plangebied, op de plek van de huidige bebouwing. Ook op de luchtfoto van 1971 is deze bebouwing nog vaag herkenbaar, vermoedelijk kort nadien worden de gebouwen afgebroken en vervangen door de huidige bebouwing. De luchtfoto van 2000-2003 toont voor het eerst dat de zuidoostelijke percelen tuin zijn en deel uitmaken van de bebouwing langs de Molleree. In 1971 worden deze vervangen door de huidige bebouwing en vanaf 2000 zijn de uiterst zuidoostelijke percelen tuin van bebouwing langs de Molleree. De rest van het plangebied is sinds de 18de eeuw in gebruik als bos en/of landbouwgrond; het bos verdwijnt echter in de loop van de 19de eeuw. Op de bebouwing na, worden geen grootschalige verstoringen in het plangebied verwacht. Op de bodemkaart wordt het plangebied gekarteerd als een ZcPd bodem, een matig droge zandbodem zonder profiel of met onbepaald profiel. Het plangebied bevindt zich ten noorden van een west-oost gerichte heuvelrug die doorsneden wordt door de Hertsbergebeek. Deze beek bevindt zich op ruime afstand van het plangebied. In de onmiddellijke omgeving zijn geen archeologische sites gekend. Zowel op het plangebied zelf als in de dorpskern van Hertsberge werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Dit maakt dat het plangebied een eerder ongekende archeologische verwachting heeft. Het is echter niet onwaarschijnlijk dat er archeologische sites aanwezig zijn op het terrein. Het betreft dan sites met grondsporen; in situ bewaring van steentijd artefactensites wordt niet verwacht op het terrein, hiervoor zijn de landschappelijke en bodemkundige omstandigheden niet gunstig.

Op het plangebied is een verkaveling gepland bestaande uit ééngezinswoningen en 4 meergezinswoningen. De ééngezinswoningen zijn ingepland langs de westelijke, oostelijke en zuidelijke grens. Ze omvatten 18 loten open, halfopen en gesloten bebouwing met bijhorende tuinen en parkeergelegenheden. Centraal zijn de meergezinswoningen ingepland met rondom een gemeenschappelijke groenzone en 2 wadi's. Er wordt een interne wegnis met bijhorende nutsleidingen door het studiegebied aangelegd die aansluit op de Muntestraat in het oosten en op een zijstraatje van de Molleree in het zuiden. De verkaveling zal in 2 fasen gebeuren. In een eerste

fase worden alle percelen - met uitzondering van het perceel waarop de huidige bebouwing zich bevindt - verkaveld (12346m²). In een tweede fase zal ook dit perceel verkaveld worden (1337m²). Er kan vanuit gegaan worden dat de bodem van het totale plangebied ernstig verstoord zal worden: het bouwrijp maken van de percelen, allerhande werfverkeer, het aanleggen van wegenis, nutsvoorzieningen en -leidingen, het optrekken van de woningen, groenzones, de omgevingsaanleg en het inrichten van de tuinen kent een diepe impact in de bodem en kan nefast zijn voor eventueel aanwezige archeologische sporen en sites.

Het plangebied heeft door gebrek aan archeologisch onderzoek in de omgeving een eerder ongekende archeologische verwachting. Het is echter niet onwaarschijnlijk dat er archeologische sites met grondsporen aanwezig zijn op het terrein. Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site evenwel niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. De huidige graad van verstoring ter hoogte van de huidige bebouwing is vermoedelijk eerder beperkt, zodat eventuele archeologische grondsporen goed bewaard kunnen zijn. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van deze regio. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren in het plangebied, opgedeeld in 2 fasen. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, aangezien de gronden pas worden ontwikkeld onder opschortende voorwaarde van het verkrijgen van een vergunning en na het rooien van de bomen.

Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden hieronder behandeld.

2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: West-Vlaanderen, Lokeren, Heilig Hartlaan 43

Locatiegegevens: Hertsberge (Oostkamp), Muntestraat

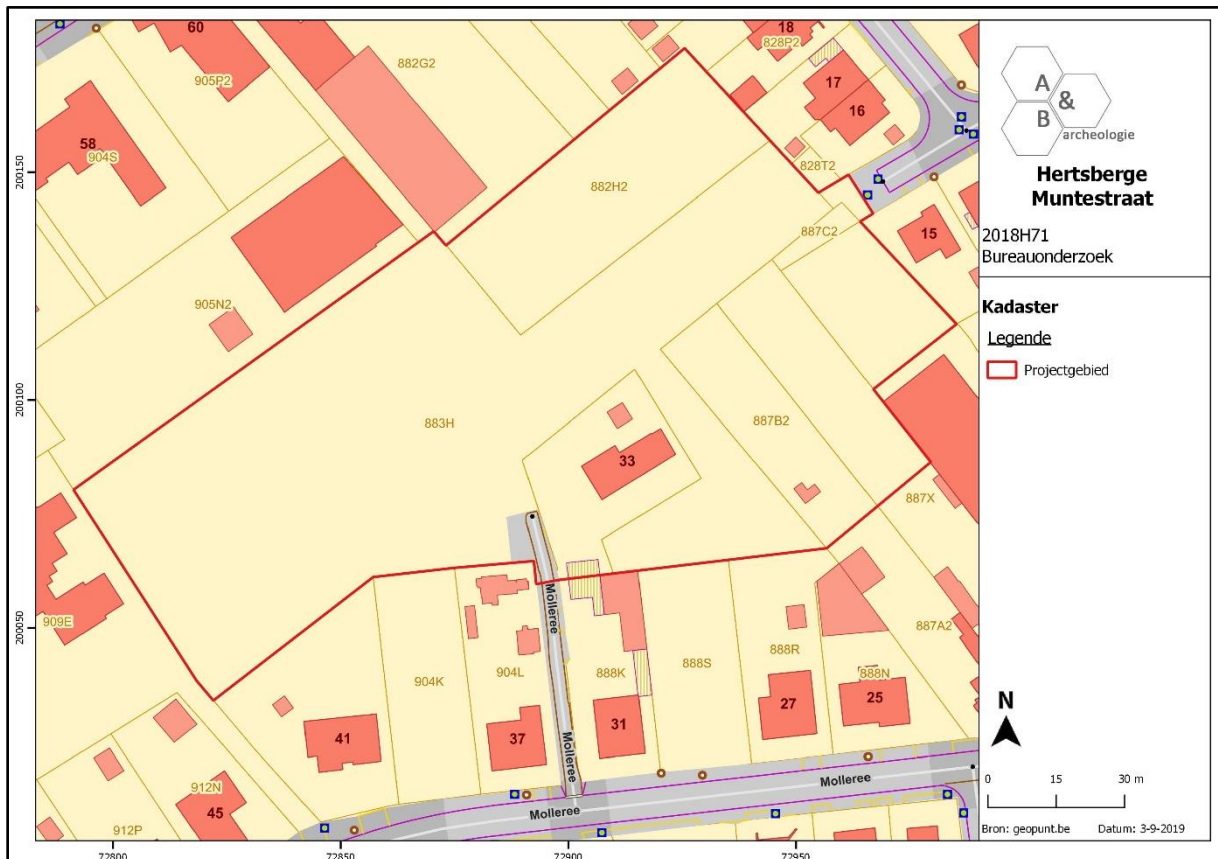
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 72641 en Y: 19974; X: 73159 en Y: 200253

Kadastergegevens: Oostkamp, afdeling 4, sectie D, perceel nr. 883H, 882H2, 887B2, 887D2 (partim), 887X, 887C2 en 888T

Het totale plangebied heeft een oppervlakte van 13 683m². De geplande werken worden uitgevoerd in 2 fasen. Zodoende dient ook het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden in 2 fase.

Fase 1: percelen 883H, 882H2, 887B2, 887D2 (partim), 887X en 887C2 (oppervlakte: 12 346m²)

Fase 2: perceel 888T (woning en tuin Molleree 33, oppervlakte: 1337m²)

Figuur 1 Uitsnede uit het kadasterplan met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van het verder vooronderzoek is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven. De vraagstellingen zijn dezelfde voor de 2 fasen van het onderzoek.

- Hoe is de bodemopbouw?
- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op de boven- en onderstaande figuren. De voorziene onderzoeksmethoden moeten niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

- Randvoorwaarden

De geplande werken worden uitgevoerd in 2 fasen. Zodoende dient ook het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden in 2 fasen. Fase 1 bestaat uit percelen 883H, 882H2, 887B2, 887D2 (partim), 887X en 887 C2 en heeft een oppervlakte van 12346m². Fase 2 bestaat uit perceel 888T en heeft een oppervlakte van 1337m². Na elke fase wordt een nota opgesteld en ter aktename ingediend bij Onroerend Erfgoed.

Het is noodzakelijk dat het terrein vrij is van obstakels voorafgaand de start van fase 2 van het verder vooronderzoek. Dit betekent dat de bomen eerst moeten worden gerooid en de gebouwen worden afgebroken. Hierbij is het van belang dat de bodemingrepen tot een minimum beperkt blijven. Op die manier wordt vermeden dat er niet-gedocumenteerd archeologisch erfgoed beschadigd wordt. Bij het rooien van de bomen blijven de stronken staan, deze worden ook niet uitgefreesd. Bij het slopen wordt enkel bovengronds gesloopt, funderingen en kelders worden niet uitgebroken. De stronken en funderingen kunnen pas verwijderd worden indien het vooronderzoek heeft aangetoond dat er geen archeologische site aanwezig is, of – indien er wel een site aanwezig is – tijdens/na een eventuele opgraving van het terrein.

- Proefsleuvenonderzoek

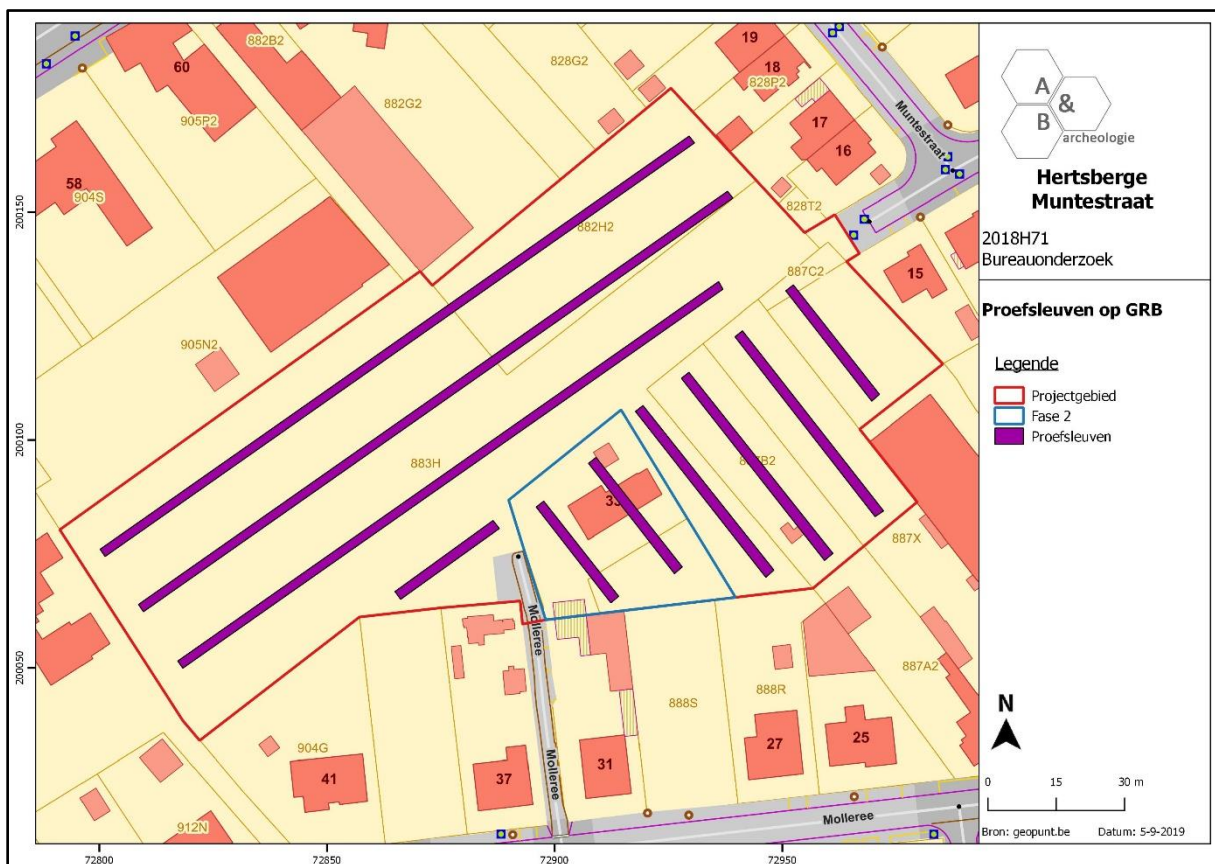
Het proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd in 2 fasen. Fase 1 bestaat uit percelen 883H, 882H2, 887B2, 887D2 (partim), 887X en 887 C2 en heeft een oppervlakte van 12346m². Fase 2 bestaat uit perceel 888T en heeft een oppervlakte van 1337m².

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven in het onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed. De proefsleuven zijn ingeplant volgens de ligging van de percelen en de fasering van de geplande werken. In het noordelijk deel worden 4 noordoost-zuidwest georiënteerde sleuven voorzien. In het zuidelijk deel worden 6 noordwest-zuidoost georiënteerde sleuven voorzien, waarvan 2 sleuven tot fase 2 behoren. Daarnaast worden extra volg-, dwars-sleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te

krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

Er wordt 10%, oftewel ca. 1234m² (fase 1) en 133m² (fase 2), van de onderzoekbare oppervlakte opgelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 308m² (fase 1) en 33m² (fase 2), door middel van volg-, dwars-sleuven of kijkvensters. In totaal wordt zo 12,5% oftewel 1542m² (fase 1) en 166m² (fase 2) onderzocht.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichtn gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. urnengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Figuur 2 Indicatif sleuvenplan geprojecteerd op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

Figuur 3 Indicatief sleuvenplan geprojecteerd op een recente luchtfoto (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek. Minstens 1 van deze archeologen dient ervaring te hebben met onderzoek van meerperiodesites. Minstens 1 van deze archeologen dient minstens 200 werkdagen ervaring te hebben met onderzoek op zandgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.